

MEĐUNARODNO 'PRIVATNO' PRAVO (I. i II. knjige)

ZAKON O RJEŠAVANJU SUKOBA ZAKONA S PROPISIMA DRUGIH ZEMALJA U ODREĐENIM ODNOSIMA" (SLUŽBENI LIST 43/82) - 108.čl. 109.čl.

↳ 1. zakonodavni akt koji je gotovo u cjelosti kodificirao međunarodno privatno pravo
ZAK. o preuzimanju ZRSZ (NN - 53/91) - ima 18 članaka

1. GLAVA: OSNOVNE ODREDBE (1 - 13. čl) - vrijede za cijeli sadržaj ZRSZ -

obujam sadržaje: odnosi s međunar. elementom, kolizijske pravile, procesne pravile, ostale pravile; pravne pravine; izvori prava; puni preddak; zaklaženje zakona (frauduloznost); renvoi (prepućivanje); zastara; oblik pravnih akata; kvalifikacije; nejedinstveni pr. preddak; državljanstvo; sukob državljanstva; utvrđivanje sadržaja stranog prava)

GLAVA: MEĐUNARODNO PRAVO ZA UTVRĐIVANJE STATUSNIH ODNOSA (14 - 45. čl)

pravo osobe {pravne i poslovne sposobnost - personalni statut → lex personalis}; skrbništvo; roglšenje umrlih; pravne osobe; stvarno pravo {realni statut → lex rei sitae}; bruno pravo {ugovorni statut → lex autonorniae}; supsidijarno ujedovno pravo za ugovore; cenje i preuzimanje duge; izvanugovorne obveze {čl. 27. - KVAZIKONTRAKTI, čl. 28. - ODGOVORNOST ZA ŠTETU}; nasljedno pravo {nasljedni statut → lex patriae}; opomka, brteljsko pravo: bruno pravo, razvod braka, zakonsti imovinski i osobni odnosi braćnik dugova ugovorni imovinski odnosi, izvanbruno zajednice, odnosi roditelje; djece, utvrđivanje ili spravanje očinstva, obveze uzdržavanje, pozakonjenje, porojuje

GLAVA: NADLEŽNOST I POSTUPAK (46 - 85. čl)

čl. 46. - 78. → nadležnost suda i dr. tijela RH

čl. 79 - 85 → pravile o postupku za pravne stvari s međunarodnim elementom

opća međunar. nadležnost u pomicnom postupku; isključiva nadlež. sude RH; retorzijska nadležnost, sporazum o nadležnosti; prešutne prorogacije; litispendencij; perpetuatio iurisdictionis; shtovke kaucije; siromatko pravo, kolizijsko pravilo o ujedovnom pravu za stranacku i pomic-sposob. fiz. i pravne strane osobe, ...

GLAVA: PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE STRANIH ODLUKA (86 - 101. čl)

čl. 86. - 96. → odredbe o priznavanju i izvršenju stranih sudskih odluka

čl. 97 - 100. → -//- stranih arbitražnih odluka → NEVAŽE → novi zak. o arbitraži NN 88/0

čl. 101. → postupak priznavanja i izvršenja sudskih i arbitraž. odluka → za njih ne važe pravu RI

GLAVA: OSNOVNE ODREDBE (102 - 106. čl) dipl.-kon. ovjeravanje potpisa rukopisa i tippisa, potvrda o potpisi
diplomatsko-konzulami brak; diplomatsko-konzul. postovi u stranim skrbništvu; dipl.-konzul. opomka

DRUŠTVENI ODNOSI
 { unutarjni (nacionalni)
 } međunarodnim elementom (subjekt, objekt, odnos nastao)
 (statusni, ob. k. p., imovinski dr. unatrp. uop. odnosi)

* KOLIZIJSKA PRAVILA - specifična pravna pravilo, koje posredno (meritarno) rješavaju odnos s međunar. elementom upućivanjem na mjerodavno DOMAĆE ili STRANO pravo koje treba primijeniti za reguliranje dotičnog odnosa.

u ZRSZ "pravila o dotičnjem mjerodavnom pravu"

a) JEDNOSTRANA (nepotpuna) KOLIZIJSKA PRAVILA ; b) DVOSTRANA (potpuna) KOLIZIJSKA PRAVILA

- upućuju na primjenu samo DOMAĆEG prava ; - određuju primjenu ne samo domaćega nego i stranog prava

i ona su rješenja u tzv. zakonodavstvu ; - koriste se u ZRSZ-u ; - rješavaju obje strane probleme kod izbori mjerodavnog prava. 20 odnosa s med. elem.

STRUKTURA KOLIZ. PRAVILA

KATEGORIJE VEZIVANJA

- obuhvaćaju različite kategorije odnosa koji su predmet pojedinog pravila

pr) UVRJETI ZA SKLAPANJE PRAVA

- kolizijska pravila svrstana su u 2. GLAVI ZRSZ-a.

PROCESNA PRAVILA (3. i 4. GLAVA ZRSZ)

ZRSZ nije domo nikakvim odredbama o osobama koje uživaju pravo imunitete - to rješava zak. o pravničkom postupku ; općenito priznato da se postupak uvijek vodi po pravu države suda - legis fori.

POVEZNICE (REZUE OKLJUČILI) - služi za određivanje mjerodavnog prava ; sve države ne propisuju u koliziji pravilima iste poveznice

POVEZNICA služi za određivanje mjerodavnog prava, pa se mjerodavno pravo dotično naziva prema imenu odgovarajuće poveznice:

1. pravo države državljanstvom, domovničko pravo ili LEX PATRIAE
2. pravo prebivališta ili LEX DOMICILII
3. - i - mjesta gdje se stvar nalazi ili LEX REI SITAE
4. pravo izabrano sporazumom vođom ugovornih stranaka ili LEX AUTONOMIAE
5. - i - mjesta gdje je posust pravni čin (akt) ili LEX FACTUS
6. pravo mjesta - i - počinjen delikt ili LEX LOCI DELICTI COMMISSI
7. pravo države suda ili LEX FORI

pr) DRŽAVJANSTVO

MPP:

- KOLIZIJSKA PRAVILA
- PROCESNA PRAVILA
- SUPSTANCIJALNA PRAVILA

neposredno uređuju odnose s međunarodnim elementom

1. pravila o pravnom položaju stranaca (ZRSZ sadrži samo pojedine odredbe o položaju stranaca u pravničkom postupku)
2. pravila o pravnom položaju domaćih osoba u odnosima s međunar. elementom (u članu 5. ZRSZ-a -> malekbrojina)
3. pravila o državljanstvu (čl. 11-12)

* PRAVNE (ZAK.) PRAZINE - analogije

1. primjene odredbi i načela ZRSZ
2. načela pravnog pretke RH
3. načela međ. privatnog prava

lex generalis

legis specialis

IZVORI PRAVA

- unutarjni
 - međunarodni

- odnos ZRSZ prava dr. zak. ili međunar. ugovorima
 -> lex specialis deroget legi generali!

- pojedine oblasti HPP nisu obuhvaćene ZRSZ - om jer se radi o SPECIFIČNIM PRAVNIM MATERIJAMA koje zahtijevaju posebnu zakonsku uređivanje u nekim dr. zakonima ; pr) POMORSKI ZAKONIK -> ili pr) zak. o hipoteci i zak. o sekuri
 -> prednost međunar. ugovora pred domaćim pravom !

USTAV

MEĐUNAR. UGOVORI (sklopljeni i potpisani u skladu s Ustavom te objavljeni, i koji su na snazi)
ZAKONI (domaći pravo): ZRSZ, pomoćni zakoni, stečajni zakoni, zak. o mjerama, zak. o ctku, ...
međ. ugovori koje je slobodno i kojima je pristupilo SRJ primjenjivali će se i u RH ako nisu u suprotnosti s Ustavom i pravim poretkom RH (sukcesija)

DVOSTRANI MEĐ. UGOVORI :- ugovori o grannoj pomoći (ALŽIR, AUSTRIJA, BELGIJA, BIH, CIPAR, ...)
- konzularne konvencije (ALBANIJA, AUSTRIJA, BELGIJA, BOLIVIJA, FRANC., ...)
- ug. o trgovini i plovidbi (BELGIJA, ČEHOSLOVAKA, FRANC, GRČ, ...)

VIŠESTRANI MEĐ. UGOVORI

(KONVENCIJE) :- prednost ima DVOSTRANA KONVENCIJA (kao lex specialis) pred VIŠESTRANOM

- od posebnog interesa su Haške konvencije (od 1893. nadalje) - RH priznaju:

1. KONV. O GRAĐANSKOM SUDSKOM POSTUPKU 1905 I 1954.
2. KONV. O UKIDANJU POTREBE LEGALIZACIJE STRANIH JAVNIH ISPRAVA 1961
3. "II" O SUKOBU ZAK. U TOČEDI OBLIKA O RUČNIH RASPOLAGANJA 1961.
4. "II" O ZAK. KOJI SE PRIMENJUJE NA PROMETNE NESREĆE 1971.
5. "II" O ZAK. KOJI SE "II" NA ODGOVORNOSTI PROIZVOĐAČA ZA SVOJE PROIZVODE 1973.
6. "II" O OLAKŠANJU MEĐUNAR. PRISTUPA SUDOVIMA 1970.

JAVNI POREDAK

strano pravo ne koje upućuje domaće kodifikovano pravo neće se IZNIMNO primjeniti u 2 slučaja:

- 1.) AKO JE STRANO PRAVO PROTIVNO JAVNOM POREDKU
- 2.) KAD JE MJEĐOAJNOST STRANOG PRAVA POSTIGNUTA U SVRHU ZAOBILAŽENJA ZAKONA (frauduloznost)

JAVNI POREDAK (MPP) => temeljna (bitna) načela pravnog poretka pojedine države, koja se moraju

uvijek primjenjivati na mjeznoj teritoriji i stoga isključuju od primjene protivno strano pravo.
ima nacionalno obilježje i potječe iz unutarnjeg prava svake pojedine države, Ustavom RH utrođene osnove državnog uređenja.
ima RELATIVNI karakter s obzirom na prostor i vrijeme
pri određivanju sadržaja tzv. javnog poretka odlučujuću ulogu imaju ustavna načela, ali i od. temeljna nač. ostalih grana prava. (pr. nac, rasna, vjerska diskriminacija, pligemija, nemoralni pp, ...)

- 2 FUNKCIJE JAVNOG PORETKA: 1. NEGATIVNA FUNKC. - kada se odloja primjena stranog mjeđoajnog prava zbog protivrnosti javnom poretku domaće države. (+ primjene Lex Fori)
- 2. POZITIVNA FUNKC. - kada se nalaze primjena od. pravila domaćeg prava, bez obzira na strano mjeđoajno pravo.

koje mogući su UBLAŽENOG DJELOVANJA JAV. PORETKA kod rješavanja pravni slučaja koji su nastali u zemlji po stranom pravi. Ostvarivanje pojedinik uolovaka tog stranog pravnog slučaja koji samu nisu protivni jav. poretku. (pr. poligamija - zabijev da uzdržavaju

1 međ. ugovorima - Haške konvencije - odlojanje primjene mjeđoajnog prava samo ako je to, očito protivni
EPP - međ. pr. pomoć - odlojanje zbog sadržaja i načina izvršenja zemljene radnje.

ZAOBILAŽENJE ZAKONA (FRAUDULOZNOST)

iznimka od načela primjene stranog prava ("izbjegavanje primjene prava RH")
kada stranke nastoje NAMJERNO izbjegnute primjenu redovito mjeđoajnog prava, svojevrsno mijenjajući državljanstvo, domicil ili dr. sličnu preznicu u kodif. pravilima, kako bi postigli primjenu drugoga, za svoje interese, povoljnijeg prava. (najčešće u obiteljskom i nasli. pravu)

- 2 pretpostavke za FRAUDULOZNOST: 1. OBJEKTIVNA = primjena pozivnice u koliz. pravila
2. SUBJEKTIVNA = NAMJERA da se zaobide zakon ti izbjegne.

U praksi se rijetko odbija primjena stranog prava pozivanjem na frauduloznost - NEMA

* RENOVI (prepušćivanju) "RANVOA" - ako kolizij. pravilo domaćeg prava upućuje na primjenu cjelokupnog prava strane države uključujući i njegova kolizij. pravila.

a) RENOVI u obliku UZVRATA → domaće kolizijsko pravilo upućuje na primjenu stranog prava, a pravo strane države preko svog koliz. pravila upućuje natrag, uzvracajući primjenu polaznog domaćeg prava. → PRIMJENA DOMAĆEG (MATERIJ.) PRAVA! (circulus vitiosus LOGICNI KAUC)

b) RENOVI u obliku UPUĆIVANJA NA DALJNJE - TREĆE PRAVO → domaće koliz. pravilo upućuje na primjenu stranog prava, a pravo strane države preko svoje koliz. pravila upućuje dalje na primjenu nekog trećeg prava (npr) kod sudske odluke se upućuje na primjenu tog trećeg prava - ne d

• dr. pravne materije u kojima se uobičajeno isključuje RENOVI.

1. kod AUTONOMIJE STRANAKA (mjerodavno pravo određeno sporazumom ugovornih stranaka)
2. kada je mjerodavno pr. određeno pravilom LOCUS REGIT ACTUM (pravo mjesta gdje je akt sklopljen)
3. kod međunar. konvenc. koj. UNIFICIRAJU KOLIZIJSKA PRAVILA
4. ako međ. ugovori koji obavezuju RH IZRIČITO predviđaju ravnopr. naše će pravosudac tjel. uzeti takav ravnopr. u granicama dotičnog ugovora.

* KOBILIK PRAVNIH AKATA

LOCUS REGIT ACTUM - za vanjski oblik, formu pr. akata mjerodavno je pravo mjesta gdje je akt sklopljen tj. poduzet. → TAKULTATIVNO PRAVILO! (LEX LOCI ACTUS)
- ili po pravu koje je mjerodavno za SADRŽAJ pravnog posla tj. prave radije LEX CAUSA

→ moguća i dr. rješavanja (IZNIMKE).

1.) u OBITEJ. ODNOSIMA; za oblik braka i oblik posvojenja - pravilo LOCUS REGIT ACTUM je OBVEZATNO!
(mjerodavno je pravo ^{mjesta} gdje se brak, sklapanje i gdje se posvojenje zasniva)

2.) u NASUJEDNIM ODNOSIMA: - TAKULTATIVNO PRIMJENA LOCUS REGIT ACTUM (* 6 alternativa)
(lex patriae, lex domicilii, lex fori, lex rei sitae, pravo boravište)
_{pravo RH   gdje se nekretnina nalazi}

- oporuka će biti valjana glede oblika, ako odgovara propisima bilo kojeg od tih navedenih prava.

3.) u UGOVORNIM ODNOSIMA

↳ izuzetak su nekretnine → LEX REI SITAE

4.) iznimke od općeg pravila locus regit actum su i dipl.-konzul. forme pravila akata

* ZASTARA

- ako je zastara procesopr. fenomen → LEX FORI (zakon suda)
ako je zastara materijalopr. institut → LEX CAUSAE → pravo mjerodavno za SADRŽAJ pr. posla tj. pr. radije

↳ zastara zahtjeva iz nekog ugovora - pravo mjerodavno za sadržaj dotičnog ugovora.

- GUBITAK ZAHTEVA ZBOG NEVRŠENJA SADRŽAJA SUBJ. PRAVA TIJEKOM ZAK. OD. VREMENA
itaup nezastarivosti zahtjeva po istom pravn. kao i zahtjev za primjenu jav. poretke?

↳ diskutabilno, treba ga rješavati u svakom konkretnom slučaju posebno.

*KVALIFIKACIJA - supsumiranje (svrstavanje) činjeničnog životnog slucaja pod odgovarajući pravni pojam.

U MPP postojak kvalifikacije moguće je 2 ili više prava! → Pitanje: po kojem će se pravu vršiti kvalifikacije.

- VISE GLEDISTA:
1. LEX FORI - domaći pravni države sude
  2. LEX CAUSAE - pravni države imperativno za konkretni slucaj
  3. INTERNACIONALNA KVALIFIKACIJA pomoću autornomnih pojmova MPP (p. običajna analiza razli. zemaljskih)

(4) TEV. DVOSTRUKA, STUPNJEVITA KVALIFIKACIJA

→ uvijek treba kvalificirati po svom pravu kojemu pripada pr. pravilo

- 1.) u prvj. fazi: LEX FORI (radi primjene kolizijskog pravila)
- 2.) u drugj. fazi: LEX CAUSAE (kad je već izabrano imperativno pravno za primjenu)

u dvostranim međunar. ugov. - katkad se donosi poseban pravilo o kvalifikaciji i ujedno određuje po kojem pravu treba vršiti kvalifikaciju

Ⓜ je li uca imovno ili stvar u nasljed. odnosima **POKRETNINA** ili **NEKRETNINA** - lex rei sitae

Ⓜ je li opomitelj imao prebivalište u nekom mjestu - **lex loci actus** (pravna zakon tog mjesta)

IZNIMNO odstupanje od kvalifikacije po lex fori → kada treba kvalificirati pojam **STRANOB. DRZAVJANSTVA** (državljanstva) - **lex patriae**

NEJEDINSTVENI PRAVNI POREDAR (u MPP)

- broj država u koje jedinstveno pravno ne cijeloj svojoj teritoriji (pr. SAD, VELIKA BRITANIJA) ili drž. s personalno nejedinstvenim pr. (pr. poretka)

Problemi nejedinstvenog pr. poretka dolazi praktično u obzir samo kada **KOLIZIJSKA** pravila međ. pr. prava "NE upućuju na **ODREĐENO** pravno područje "unutar države" s nejedinstvenim pravnim poretkom. Rješenje treba tražiti prve svega u **UNUTRAŠNIM KOLIZIJSKIM PRAVILIMA** te države, a u nedostatku tih pravila upotrebljavaju se

KRITERIJ NAJBLIŽE VEZE za određivanje imperativnog prava unutar drž. s nejedinst. pr. poretkom

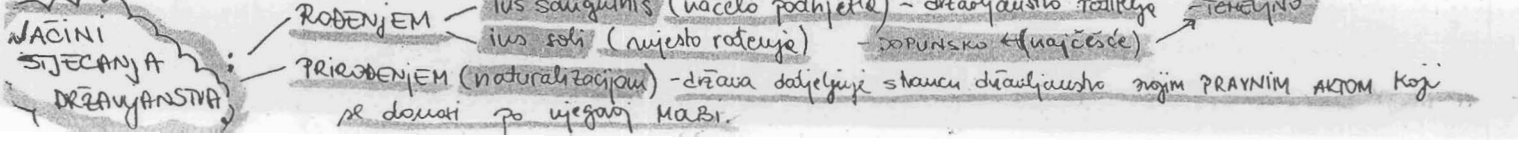
Ⓜ kad drž. pravno upućuje na pravo državljanstva osobe (LEX PATRIAE)

o ovom problemu razvijaju se i Haške konvencije o KOLIZ. PRAVILA u spomenutim konv. (koje obvezuju RH) upućuju izravno na primjenu prava drž. podnizja tj. teritorijalne jedinice unutar drž. s nejedinst. pr. poretkom, osim kad je u pitanju državljanstvo kao posebnice - unutrašnje koliz. pravila tj. - kriterij najbliže veze

KOPEČENITO O DRZAVJANSTVU

- veza koja spaja pojedinu osobu sa drž. državljanstva (pravna veza)
- uređenje državljanstva predmet ISKLJUČIVE NADLEŽNOSTI SVAKE POJEDINE DRŽAVE! svake države slobodno svojim zakonodavstvom određuje tko su njezini državljanici.

Zak. o državljanstvu iz 1991.

6 HRVATSKO DRŽAVLJANSTVO: (učini stjecanje) - 4

1. PODRIJETOM (ius sanguinis) → primarno načelo
2. ROĐENJEM NA TERITORIJI RH (ius soli)
3. PRIROĐENJEM
4. PO MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

• **REINTEGRACIJA** = ponovno stjecanje izgubljenog državljanstva; omogućeno pojedini osobama → maloljetnim tj. osobi kojoj je kao maloljetnog prestalo hrvatsko državljanstvo u povodu ujetne **MOLBE** i ako je ispunjen **uvjet predvišten zakonom**.

• **PRAVNA PRIRODA DRŽAVLJANSTVA** - **UGOVORNA VEZA** ili **JEDNOSTRANI PRAVNI AKT!** **SUVERENE DRŽAVE** → **VOJA POJEDINCA** samo je jedna od pretpostavki, koje popisuje država svojim zakonom za stjecanje odnosno prestanak državljanstva

- **personalne suverenit** države proteže se na one državljane koje borave u inozemstvu. Oni imaju pravo na diplomatsko-konzularnu zaštitu svoje države.

- državljanstvo je **PRIMARNA POVEZICA** za reguliranje: statusnih odnosa fiz. osobe; **usljedivajuće** te **obiteljskih odnosa**.

- utjecaj na pravni položaj pojedinca (domaći državljani: polit. prava, javne funkcije i vojna duž.

DOKAZIVANJE DRŽAVLJANSTVA: **važecom**

- **osobnom iskaznicom**
  - **vojnou iskaznicom**
  - **putovnicom**
- u nedostatku tje **DOMOVNICOM**

→ državljanstvo stauca → javne isprave (certifikat ili putna isprava)

* **SUKOB DRŽAVLJANSTVA**

a) **POZITIVAN** → **BIPATRID** ili **POLIPATRID** = **višestruko državljanstvo**

b) **NEGATIVAN** → **APATRID** = **osoba bez državljanstva**

• **VIŠESTRUKO DRŽAVLJANSTVO** - može biti povod spora između država (vojna služba, dipl. zaštita?)

2 slučaja višestrukog državljanstva: treba izričito rešavati

- osoba koja uz domaće državljanstvo ima i strano državljanstvo → **biti računati kao da ima samo DOMAĆE državljanstvo**
- osoba državljanin više stranih država → **grebivaliste**, a ako je nema **najbliža veze** (boravi, radi, vjerske, jezike)

• **NEPOSTOJANJE DRŽAVLJANSTVA (APATRID)**

- može biti protjeran iz države gdje boravi, nema diplomatske zaštite i ne može dobiti urednu putnu ispravu

1954. New Yorkske konvenc. o pravnom položaju osoba bez državljanstva

1951. Ženevske konvenc. o pravnom položaju izbjeglica

- umjesto nepostojećeg domovinskog prava: → 1. pravo ujedne prebivalište
2. pravo boravišta osobe
3. prijemna hw. prava (lex fori) - teoretske mogućiu

MEĐUNARODNOPRAVNO UREĐENJE DRŽAVLJANSTVA

- **proklamirane sloboda država u određivanju državljanstva ograničene je MEĐUNAR. UGOVORIMA, MEĐUNAR. OBICAJIMA I NAČELIMA PRAVA OPĆENITO PRIZNATIMA U MATERIJI DRŽAVLJANSTVA.**

TEORIJA EFEKTIVNOG DRŽAVLJANSTVA

→ država umetrasnim pravom NE može dateljivati svoje državljanstvo onom pojedincu koji s tom državom nema nikakve veze.

pojedina pravila međ. pr. za ograničavanje slobode država u određivanju državljanstva sadrže: Međ. ugovori koje zaključuju države u području cesije (ustupa) teritorije kao: M. u. koje zaključuju drž. u povodu sukoba državljanstva.

a) M. u. o CESIJI TERITORIJA

terit. promjene ne moraju uočin ili posljedica ratnih događaja

→ državljanin države ustupateljice s prebivalištem na ustupljenom teritoriju mijenjaju državljanstvo i dobivaju državl. države cesizivara.

RAVO OPCIJE - pravo izjasniti se žele liadržati prijatni državljanstvo. Opće niže ne postaci opojni žene. opaje koditelje obilnaca maloljetnu djecu.

Optiranje se pripisuje državljanstvo žesto se veuje uz dužnost iseljenja ostavita

pr. 1947. ugovor o miru s Italijom

b) M. u. o SUKOBU DRŽAVLJANSTVA

• Od međ. višest. ug. koje uređuju državl. najvaž.

1. Haska konvencija iz 1930. nije stupila na snagu

2. Konvenc. UN-a o državljanstvu udanik žene '57. - RH u

3. Konvenc. VJEĆA Europe iz 1963. o smjenjuju držaje višestrukog državl. i o vojnoj obrzi

4. Konvenc. UN-a o smjenjuju držajeva bezdržavl. 161

5. Newyorke konv. o pravou položaju apatride '54

6. Ženev konv. o pravou položaju izbeglice '54

→ ta konv. sprječava nastanak višestrukog državl.

jer isključuje svako automatsko mijenjuje brak

na državljanstvo žene. Ni sklapanje, ni razvad

brake ni promjene državljanstva moraju nemaju

IPSO FACTO utjecaj na drž. žene, ali se zato odri

PRIVILEGIJANI POSTUPAK ZA NATURALIZACIJU kako

žena lako stekla isto državljanstvo koje ima uja

muž.

→ stranac koji je u braku s HRV državljanom

i kojemu je odobreno nastanjenje na području RH

može pristajem steći HRV državl. pravo potpuno

→ povoljnim uvjetima.

→ dvostrani ugovori iz 1964.

sporazum s Italijom o reguliranju nenjeseuht slučajeva opaje se talijansko državljanst

. Konvenc. sa SSSR-ou iz 1956. o reguliranju pitanja državl. osoba s dugim državl.

. Sporazum o prijateljstvu i suradnji sa rep. BiH iz 1992. → "uzajamno omogućiti

svojim državljanima stjecanje drugog državljanstva"

UTVRĐIVANJE SADRŽAJA STRANOG PRAVA

pr. Hroatica i Talijan žele sklopiti brak pred HRV sud. tijelom

sud ili dr. nadležni organ po služb. dužnosti utvrđuje sadržaj stranog ujerodarnog. prave

može zadržati obanjest o stranom pravu od Ministarstva pravosuda i Uprave RH

stranke u postupku mogu polujeti i JAVNU ISPRAVU o sadržaju stranog prave

Ako pravosudno tijelo ne pozuje strano pravo, mora po službenoj dužnosti upoznati i

tuditi njegov sadržaj

u znanost preporucuje i upotrebu izkaze svjedoka-ujestaka, odnosno eksperata za odr.

avno potroje te pozivaju na odgovarajuću stručnu literaturu i slično.

INTERTEMPORALNA PRAVILA (prijelazna pravila) - određuju treba li primjeniti stari ili novu normu stranog pravi

treba strano pravo primjenjivati kako se primjenjuje u običnoj državi

Ako pravosudno tijelo. ni na koji način ne upije utrditi sadržaj stranog prave → primjene

3. Novija kn. teorije mpp - primijene lex fori ako pravosuđe tijelo ne uspije uvrstiti sadržaj stranog prava.

Bogusua ili nepotpuna primijene stranog upisatunog prava osnova je za ulaganje od. pravnik lijekova (žalbe ili revizije)

II. GLAVA

* LEX PERSONALIS - injerodavno pravo za uređivanje statusnih odnosa fizičke osobe (personalni ili osobni statut)

ii RH za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe injerodavno - LEX PATRIAE V

(uacelo domice lex domicili u angloamer. zemlj.)

• PRAVNA SPOSOBNOST fizičke osobe → stječe se rođenjem, gubi smrću

• opće kolizijsko pravilo za pravnu sposobnost fiz. osobe → lex patriae

ili subj. prava priznata NASCITURUSU treba promatirati po → lex causae (injerodavno pravo)

• POSLOVNA SPOSOBNOST

- fiz. osobi omogućuje da ostvaruju svoja volje stječe prava i obveze i samostalno poduzima pravne radnje

po RH → potpuna pos. sposobnost: sa 18 god.; maloljet osoba sklapanjem braka (EMANCIPACIJA)

za pos. sposob. fiz. osobe injerodavno je - lex patriae (kao i za lišenje ili ograničenje pos. sposobnosti)

IZNIMKA od lex patriae → ukoliko bi fiz. osoba prema svom domaćinstvom pravu bila

poslovno nesposobna, ipak će se smatrati poslovno sposobnom ako ima pos. sposobnost po

pravu mjesta gdje je obveze nastala - legis loci actus, (radi zaštite i sigurnosti pr. prometa)

↓
ovo ne dolazi u obzir kada se radi o obiteljskim i nasljednim odnosima

M.u. → odlaze od injerodavnosti domaćinstvog prava fiz. osobe

SKRBNIŠTVO: 1. maloljetnici bez roditelja (skrbništvo nad maloljet. osobama)

2. puodjetnim osobama lišenim potpune sposobnosti

SKRBNIK

↓
STICENIK

3. osobe koje su spriječene tj. misu u mogućnosti da se brinu o svojim pravima i interesima (skrbništvo za posebne slucajeve)

injerodavno pravo za skrbništvo je domaćinstvo pravo sticenika (lex patriae)

Kad treba HITNO reagirati i poduzeti bar privremene zaštite mjere koje će tpe odgođajući

oprema stranac, se poduzimaju te mjere po HRVATSKOM PRAVU i traju dok nadležne

država ne donese odluku i ne poduzme potrebne mjere. (jednako se primjenjuje i ne injerodavno, odsutnog stranca, koja se ualazi u RH)

M.u - isto ostaje

* PROGLAŠENJE UMRLOM I DOKAZIVANJE SMRTI

- nestala osobe + postupak za proglašenje umrloa

- za proglašenje nestale osobe umrloa injerodavno je pravo države gdje je državljanin

ta osoba bila u vrijeme nestanka. (lex patriae)

- što neševie i vedine državljanit. M.u. koji d... ..

PROGLAŠENJE UMROLOM ≠ POSTUPAK ZA POKAZIVANJE SMRTI (ustanovljenje daue ^{faktilne smrti})

nr. sud može po lmv. pravu dokazivati smrt stranog državljanina koje je umro na teritoriji RH (ZRSZ)

* PRAVNE OSOBE

- pr. osobe vezane je za obr. državu čju državljanin pripadnost ima
- o postojanju pr. osobe i o njezinoj pravnoj, poslovnoj sposobnosti odlučuje pravno tijelo iz kojeg te osobe pripade.

• UTVRĐIVANJE DRŽAVNE PRIPADNOSTI PRAVNE OSOBE

- 1) sustav osnivanja ili registracije pravne osobe (moždašnost frauduloznog osnivanja pr. osobe)
- 2) koje sjedište pravne osobe (stvarno sjedište tj. mjesto gdje radi gl. uprava pravne osobe, a ne statutarno ili formalno sjedište)

ZRSZ → sustav osnivanja ili registracije (pripadnost po pravu drž. po kojemu je osnivena)

↓
LIČNIMKA → koje stvarno sjedište pravne osobe → kada je pravna osoba osnovana u jednoj državi, a stvarno sjedište ima u dr. državi i po pravu te druge države ima njezinu pripadnost, (smatrat će se pravnom osobom te države)!

• MJERODAVNO PRAVO (personalni statut) PRAVNE OSOBE (pravna pravica)

- ↳ pravo države pripadnosti pravne osobe (lex personalis)
- po tom pravu prosuduje se pravna i poslovna sposobnost pravne osobe, kao i konstituiranje, funkcioniranje i prestanak pr. osobe.

• PRAVNE OSOBE STRANE DRŽAVNE PRIPADNOSTI i njihov pravni položaj u RH

- ista prava kao i strane fiz. osobe (ovim direktno, uslij. pr. (aktivno), polit. prava, ...)
- ne može imati većih prava nego ih ima domaća pr. osobe (osim ako međ. ugovorom nije drugač.)
- pojedina prava su rezervirana samo za domaću osobu

Pravo na poslovanje preko poduzetnika (zak. o trg. društ.) → moguće trg. dr. i trgovci pojedinci ne mogu obavljati djelatnost na području RH dok u njoj ne osnuju svoj poduzetnik (= trajno vršenje poslovanja)

* STVARNO PRAVO (realni tj. stvarni statut - lex rei sitae)

~~Ustanovljenje~~ Mjerodavnost "legis rei sitae" za stvarna prava na nepokretnim i pokretnim/stranim

- pravo mjesto gdje se stvar nalazi odlučuje: o pravnim svojstvenim stvarima, vrsti i sadržaju stvarnih prava, načinu stjecanja stvarnih prava.

• STVARI U PROMETU (transitu) (res in transitu)

lijeba: - pravo mjesto odavajanja stvari ZRSZ → pravo mjesto ODREĐENJA (u slučaju prometa)

- pravo mjesto odredišta stvari

• TRJEZNA (transportna) SREDSTVA

mlaz, zrakoplovi i ost. privozna sredstva = pokretne stvari (brzo premještanje)

ZRSZ → za vlasničkopravne odnose i dr. stvarne prava na privoznom sredstvu - pravo države čija državljanin pripadnost imaju ta sredstva, ako propisane RH nije drukčije određeno.

PRAVO DRŽAVNE PRIPADNOSTI BRODA ≠ PRAVO ZASTAVE BRODA (lex banderac)
→ poznati slučajevi da država dopusti vijenje svoje nac zastave broda koji ima stranu drž. pri
- upis u upisnik brodova, izdavanje privremene plovidbene liste.

za BROD u BRADAJI → koji se gradi u RH → HRVATSKO PRAVO se primjenjuje
z pitanja koja nisu riješena ZRSZ-om.

1.) **VREMENSKI trenutak važenja pravila lex rei sitae** (stvari uopće pravnice)
- uočeno treba priznati stvarno pr koje je valjano stečeno po prijašnjem lex rei sitae, ali s time da sadržaj i vrstu stvarnog prava određuje nova lex rei sitae.

2.) pitanje **trajnosti papira** (teretnica, stratišnice, ...)

- mjerodavno pravo uvijek gdje se papir učini (lex carte sitae)

* **OBVEZNO PRAVO (ugovorni statut - lex autonomiae)**

• **VOJA STRANAKA (stranačke autonomije) i PRIMARNO MJERODAVNO PRAVO ZA UGOVORE**

- na ugovorne odnose primjenjuje se pravo što su ga stranke izabrale (autonomije volje stranaka)

• **KOLIZIJSKOPRAVNA KONGENCIJA stranačke autonomije** → stranke mogu same birati mjerodavno pr. za posmatranje svoje ugovornog odnosa. (ugovoreno pravo u cijelosti)

stranke mogu jedino izabrano pravo uvesti u
sadržaj tekst ugovora kao njegov sastavni dio i na taj način otkloniti od primjene
dispozitivna pravila, ali NE i prisilne (imperativne) propise onoga mjerodavnog pr. poretku
koji je objektivno određen kolizijskim pravom

→ **NEGIRA STRANAČKU autonomiju u kolizijskom smislu**

Kolizijsko pravo je izvor stranačke autonomije; ono odlučuje mogu li stranke i u
kojim granicama učiniti izbor mjerodavnog prava. Stranački sporazum o izboru prava
samo je jedna spoznica koju koliz. pravilo predviđa za određivanje mjerodavnog prava.

▶ **GRANICE STRANAČKE AUTONOMIJE O IZBORU MJERODAVNOG PRAVA**

- tendencija ka uogrančenju autonomije

- stranačka autonomija samo glede ugovornih odnosa s međunar. elementom!

- **KONKRETNOST** ne bi trebalo prihvatiti kao ograničenje str. autonom. (nije potreban)

- ograničenje u obliku **JAVNOG PRETKA i ZAobilaznja ZAKONA**

- **RENVOI** se uobičajeno **isključuju** za autonomiju stranaka!

- **VEZA S MJESTOM
ZAKLJUČENJA UGOVORA**

ZRSZ → stranke mogu dopusteno izabrati samo jedno mjerodavno pravo! - ne to treba odgovoriti sud. prak.

- mogu i u okviru zaključivanja ugovora izabrati pravo, a i zamjeniti pravo ako postoji

• **OPRAVDANI RAZLOZI** (pr. pte porizivanja, s nekom dr. državom)

▶ **OSTVARIVANJE AUTONOMIJE**

- **očitanje volje**: izričito ili prešutno (konkludentno) radijanje

↓
nizvrnim dokazivanjem pomoću **INDICIJA** (realne i dokazne dijelove)

- ugovorajne nadležnosti suda ili arbitraže dr. države čisto se smatra dokazom, da su stranke
prešutno izabrale i materijalno pravo te iste države za primjeru ne ugovornog odnosa
"QUI ELIGIT IUDICEM ELIGIT IUS."

dr. okolnosti pr. : umjesto zaključivanja ili ispunjenja ugovora, pozivanje na odv.
uzvanje, ili ne pojedinačne propise nekog prava.

i Završni zakonik... o arbitražnoj odlučivanju... o arbitražnoj odlučivanju...

1. u. - dvostrani: ugovor o pravnoj pomoći s Poljskom

SESR. Konv. i - Evropska konv. o međunar. trgovinskoj arbitraži iz 1961.

- Konv. o rješ. med. sporova između država i državljanina dr. država 1965.

* SUPSIDIJARNO MJERODAVNO PRAVO ZA UGOVORE < NAJUEZA VEZA > < PREBIVALIŠTE dužnika karakteristično >

- pomoću jedinstvenih objektivnih kriterija (poveznica) određivati mjerodavno pravo za sve vrste ugovora (APSTRAKTNI IZBOR MJERODAVNOG PRAVA)

- a) mjesto zaključenja ugovora (lex loci contractus) (TRIGOVORNI! DILLONIE!)
- b) mjesto ispunjenja ugovora (lex loci solutionis) (pr.) u Pomicnom Zakonu
- c) domicil (prebivalište + sjedište) dužnika karakteristične činidbe (lex domicilii)

→ ova činidba koja nije izražena u MOVCU + plaćanju

ERSE → primjene prava domicila dužnika koji rši karakterističnu činidbu

Z razloge u (pilog domicila)

- tu poveznica omogućuje da se jedu te isto mjerodavno pravo u načelu primjenjuje na cijeli ugovorni odnos
- tu je poveznica moguća u većini slučajeva iako ustanovi

PRIMJER kada treba primjenom nekog dr. prava posebno zaštićen slabiji ugovornoj stranke

→ za imovinska potraživanja iz UGOVORA O RADU - pravo države u kojoj se rad obavlja ili obavlja (lex loci laboris)

(pr.) poduzimalac radiših kod ugovora o radu)

* IZBOR MJERODAVNOG PRAVA ZA SVAKI UGOVOR POJEDINAČNO

- poveznica najbliže (najueza) reze (uzimaju se u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja)

Sudac mora u svakom pojedinačnom slučaju prema konkretnim okolnostima odrediti pravo koje je s ugovorom najbliže povezano

- stranke to mogu pobijati pravilni ličnosti

ERSE: → ako posebne okolnosti slučaja ne upućuju na drugo pravo → misli se na ovu poveznicu *

* Mjerodavno pravo za ugovore o nekretnim stvarima - lex rei sitae (isključivo)

- autonomija stranke nije dopustena! (pravo države gdje se nalazi nekretnine)

- ne primjenjuje se ugovorni statut

uvredavanje trenutka od kojega špekulati ima pravo ne proizvodi plodove te

ritak slučajne propasti ili otkrivanja → mjerodavno pravo za ugovor (lex autonom ili supndi)

- osim ako stranke nisu same izabrale neko dr. prav.

Kad cesje i preuzimanje duga prema dužniku odnosno jeraniku koji nisu sudjelovali u ustupanju tj. preuzimanju → pravo mjerodavno za potraživanje tj. dug (tražbinu)

- autonomija u izboru dr. prava samo uz sudjelovanje te treće osobe.

Kad akcesorno pravo → pravo mjerodavno za gl. P.P.

Kad za jednostrani P.P. → pravo dužnikova domicila (i. jednostranost. rez. i.)

* IZVANUGOVORNE OBVEZE: - obveze iz kvazikontrakata (stjec. bez osnove, pakov. bez ualoga, ...)
 - obveze iz izvanugovorne odgovornosti za štetu (deliktui statut)

a) stjecanje bez osnove

↳ lex causae (mjerodavno pravo pravnog posla iz kojega je nastala obveza)

b) poslovanstvo bez ualoga

↳ pravo mjesta gdje se radiuje poslovate zivisce

obve koje su prouzročile

c) upotreba stvari bez poslovanstva i ostale izvang. obr. → pravo mjesta gdje su se dogodile stvari

* obveze za štetu učinjene deliktui → pravo mjesta gdje je delikt izvršen (lex loci delicti commissi) - deliktui statut

PROBLEM: štetna radnja, štetna posljedica → razl. mjesta ili izvan suverenosti svake države (otvoreno more)

zadržano se primjenjuje NAJBUIŽEG prava deliktuiom odnosi

primjene prava koje je povoljnije za oštećenu!

↓ pripadnost brade

2. Haške konvencije: - konv. o zak. koji se primjenjuje na prometne uovene
 - konv. o zak. - " - " - " na odgovornost proizvođača za njeg. proizv.

* NASYEDNO PRAVO

- jedinstveno križniškop. uređenje → domovinsko pravo ostavitelja (lex patriae) u vrijeme smrti (za namještanje bez obzira na ostavnu)

- oprebitnost oprebitvanje → domovinsko pravo oprebitelja u trenutku sastavljanje oporuke

ERSE → mjerodavno pravo za OBLIK oporuke → pr. mjesta gdje je oporuka sastavljena

"lex loci actus" - ALTERNATIVNO i lex patriae, lex domicilii oprebitelja, ... IFAVOR TESTAME

"lex RH, pravo uij gdje se neiretinje ualazi, ..."

↓ da se izjavijuje u vrijeme ili na suzi

* OSTAVINE (imovine) BEZ NASYEDNIKA

↳ podretnine → gdje je državljanin bio ostavitelj u vrijeme smrti

oprebitelj prave pojedinih ugovore

↳ nepokretnine → državi ne djeu se fentoniji ualazi

• VIŠESTO KONV:

- Haška konv. o sukobu zak. u pogledu oblike oprebitnih rasplogerije: - pravi mjerodavne za oblike oprebit. rasplogeriji, o isključivim nevovi, ...

- Washingtonske konv. o jednobrazovni zak. o obliku mestuar. oporuke: RH dopunila svoj zak. o namještanju odgovarajućim državnim koji reguliraju oprebitvanje u formi mest. oporuke.

* OBITEJSKO PRAVO

1) BRAČNO PRAVO: - državljanstvo kao primarna paravice (lex patriae), primjenjuje se na svakog nuprijente vijegao domovinsko pravo

IZNIMNA PRIMJENA hrvatskog prava kao lex fori!

- pred nadl. tijelom RH neće se dopustiti sklapanje brake ako glade strane osobe po hrv. pravu postoje smetnje koje se duvati ne: = POSREDOVANJE RANJE BRAKA = SPOSOBNOST ZA RASUVANJE = NEPOSOBNOST ZA RASUVANJE

Sve tri braćue suetije se uvijek ojeviju po hrv. pravu
- izvan pomenute 3 slucaje dopusteno pozivaju na hrv. javni preclak
kada su u pitaju braće suetije (p) razlicnost spolova
konveno. o postanku na brak, o min. starosti za sklapanje braka i ojevistracije braka

ZA OBILJE braka njevalans → pravo njeete u kojem se brake sklapa
(lex loci celebrationis) LOCUS REGIT ACTUM

ZA NEVAŽNOST braka (nepostojanje, nistetnost) → bilo koje pravo po kojem je brake
sklopljen (zbog nispunjenja: usteni akta + lex patriae)
formalnih - II - → lex loci celebrationis
(obila)

ZA RAZVOD braka: 1. zajednicno domovinsko pravo supružnika (lex patriae)
2. kumulativno pravo obji države oje su oni državljanjani
3. razl. državljanstvo - po ojim se pravine brake ne bi mogeo
razvesti → primjene Hrv. prava : ako je jed od supružnika u vrijeme postupenja
trake imao PREBIVALIŠTE u RH
- ako je 1 od supružnika državljanin RH koji
ima prebivalište u RH

* OSOBNI I ZAKONSKI IMOVIN ODNOŠI BRACNIH DRUGOVA: (i kad je brake uvaženo i kad je prestao)

- 1. zajednicno domovinsko pravo → ako ga primjene → Novo domovinsko pravo
- 2. pravo države u kojoj imaju PREBIVALIŠTE
- 3. posljednje zajednicno prebivalište
- 4. pravo RH (lex fori)

* PRESTANAK BRACA: razvod brake, smrt jednog ili oba supružnika, proglašenje nestalog supružnika umrtim.

* UGOVORNI IMOVINSKI ODNOŠI BRACNIH DRUGOVA: (i kad je brake uvaženo i kad je prestao)

- 1. koje je u VRJEME SKLAPANJA UGOVORA bilo njevalans za osobe i zak. postupke duose
ili pravo koje su sami izabrali (ako to pravo prednosta da supružnici mogu izabrati
pravo njevalans za braćunav. ugovor) **ANALIZIRATI**

IZVANBRAČNA ZAJEDNICA

Za imovinske duose osobe u izvanbr. zaj. i za ugovore imov. duose → 1. zajednicno domovinsko pravo (lex patriae)
2. pravo njihova zajednicnog prebivališta (lex domicilii)
stranae. autonomije ⇒ pravna praznina

ODNOŠI RODITEJA I DJECE

- mać. ravnopravnosti muža i žene kao supružnika i roditelja, te mać. o zaštiti interesa djeteta i o jednakosti braćue i izvanbraćue djece.

- 1. pravo države oje su oni (državljanjani) (roditelji i djeca) - zajednicno (lex patriae)
- 2. pravo države u kojoj su imaju (prebivalište)
- 3. hrvatsko pravo (ako je dijete ili koji od roditelja državljanin RH) (lex fori)
- 4. pravo države oje je državljanin djetet - u svim ostalim slućunima

* Za utvrđivanje, priznavanje ili osporavanje oćinstva odnosno materinstva
↳ pravo države oćiji je državljanin u vrijeme rođenja djeteta bila osoba oćije se
oćinstvo ili materinstvo priznaje, utvrđuje ili osporava.

* OBVEZA UZDRŽAVANJA

- između krvnih srodnika (osim roditelja i djece) ili srodnika po tazbini → pravo države oćiji je
državljanin (srodnik) od kojega se zahtijeva uzdržavanje.

↳ lex patriae dužnika uzdržavanje

* **PRIZNAKOVANJE (legitimatio)** - omogućuje izvanbračnom djetetu stjecanje statusa
braćnog djeteta → putem uaknadnom zaključ. braka ili na osnovi akte državne vlasti

- 1. zajedničko pravo državi (roditelja)
  - 2. domovinsko pravo onog roditelja po kojem je priznavanje pravovaljano
  - 3. hrv. pravo (kada roditelji i dijete imaju prebivalište u RH)
- za priznanak djeteta za priznavanje → domovinsko pr. djeteta

* **POSVOJENJE**

→ kumulativna ispunjenost domovinske prava posvojitelja i posvojete

- oblik posvojenja → *locus regit actum* (pravo uprta gdje se posvojenje zasniva) *LEX LOCI ACTUS*

* **VRŠINAK** posvojenja

- 1. lex patriae (zajedničko)
- 2. lex domicilii (zajedničko prebivalište)
- 3. pravo RH (posvitelj ili posvojte hrv. državljanin)
- 4. domovinsko pravo samog posvojete

↳ vrijeme zasnivanja
posvojenja

zak. o situicima NN 79/2007.

1.1.2008.

219 ČLANAKA

1. KNJIGA (sve ukratko!)

III. GLAVA Nadležnost i postupak

- pravila o razgraničenju nadležnosti između domaćih i stranih sudova i dr. tijela
maxiraju se i pravilima o međunarodnoj nadležnosti

VRSTE MEĐUNARODNE NADLEŽNOSTI:

opća nadležnost suda RH

1. OPĆA → nadležnost za sve vrste pravni stvari (čl. 48 ZRSZ)
2. POSEBNA → utvrđuje nadležnost za određene vrste pravni stvari (p.) bitnim spora
3. ISKljučIVA → kada država u određenoj pravnoj stvari zadržava nadležnost isključivo (jedino) za svoju, domaću pravosuđna tijela, po stoji o pravnoj stvari može odlučivati samo domaći, a nikako strane pravosuđne tijela
4. IZBERIVA (elektivna) → omogućuje biranje između domaćih i stranih pravosuđnih tijela, te o subjektu koji pokreće postupak ovisi hoće li ga pokrenuti pred domaćim ili stranim sudom odnosno dr. tijelom.

U ZRSZ prevladava IZBERIVA MEĐUNAR. NADLEŽNOST!

5. ZAKONSKA → zasniva se neposredno na zakonskoj razini (prorogatio fori)
6. SPORAZUMNA → utječaj stranake odje u vlasti uadi. (ZU) PROPAGACIJA NADLEŽNOSTI

* Osnovni kriterij za određivanje med. nadl. u ZRSZ:

- a) kriterij PREBIVALIŠTA TUŽENIKA - fizi. osobe
- b) SJEDIŠTE TUŽENIKA - pravne osobe

Kod obiteljskih stvari - KRITERIJ DRŽAVLJANSTVA

- * IZVORI:
- ZRSZ (najvažniji izvor) - med. nadl. pravosuđnih tijela RH
  - Pomorski zakoni
  - Stečajni zakon
  - M.u. (dvostrani i višestrani)

▶ pitanje o određivanju med. nadl. putem jedne vrste imunitete uadi, a koje

* MJESNA NADLEŽNOST (ZPP → kada nema izričitih odredaba o međunar. nadl. bilo u hrv. zak. ili M.u.)

ZRSZ nije donio nikakvu odredbu o utjecaju prava imuniteta na med. nadležnost (pravila med. prava)

* OPĆA MED. NADL. U PARNIČNOM POST. (PREBIVALIŠTE, BORAVIŠTE I SJEDIŠTE) 3 kriterije

- nadležnost suda RH ako tuženik ima PREBIVALIŠTE tj. SJEDIŠTE u RH
- supsidijarno: BORAVIŠTE tuženika (fizi. osobe) → ako mu prebivalište nije u RH ni u dr. državi
- PERSONALNI KRITERIJ → ako su parnične stranke Hrv. državljan → uadi suda RH → i kad je tuženiku boravište u RH
- MATERIJALNI SUPARNICARI → koji se piče i izvan granice uadi u dr. pravnoj ili stvarnoj vezi s obzirom na predmet spora.

VIŠE TUŽENIKA (materij. suparnici) → uadi suda RH → kad 1 od tuženika ima prebivalište tj. sjedište u RH.

- 6 - nadležnost suda RH → ako je osobi (prema kojoj je podnesen zahtjev) prebivalište tj. sjedište u RH (više osoba)
- kad u izvanpar. post. samo 1 osoba → njeno prebivalište tj. boravište

PREBIVALIŠTE (u ZRSZ nije definirano)

Hrv. pravo prihvaća tzv. **voljni domicil** za čije se shvaćanje i prestanak može poslije sposobnost. Zato poslovno neposredna osoba ima domicil u inozemstvu (zemlji) gdje se nalazi domicil njezinog zak. zastupnika (odt, skrbnik)

- prebivalište se kvalificira po **LEX FORI** (hrv. pr.), kadkad iznimno po ~~stranom~~ stranom pravu (**lex causae**)

BORAVIŠTE - nije definirano → isto što je receno i za prebivalište (privremeno boravište)

SIJEDIŠTE - nije definirano (mjesto registracije)

"ACTOR SEQUITUR FORUM REI"

* ISKLJUČIVA NADLEŽNOST SUDA RH - kad je izričito ZRSZ ili dr. zak. određeno!

- kada država u dir. pravnoj stvari zadržava nadl. isključivo za svoje domaća pravosudna tijela. (pr. u brač. spi. → ako je tuženi brač. drug. hrv. državljanin i prebivalište ima u RH)

→ zaštita posebnih i vitalnih drž. interesa u pojedinih pravnim odnosima

- ~~odnosi obiteljskog prava i sporovi oko NEKRETNINA~~

→ strani sud ne bi mogao raspravljati, a ni stranke se ne mogu obraćati stranom sudu → odluka bez pravnog učinka u RH (ne može se primati i izvršiti u RH)

→ isklj. nadl. i za dr. hrv. tijela

* RETORZIJSKA NADLEŽNOST - mogućnost da sud RH postane nadležan primjenjujući

kriterije o nadležnosti suda strane države koje domaće pravo inače ne poznaje.

← utjecaj stranačke volje na međunar. nadležnost (PRINCIPALIO)

- dopušten sporazum o nadležnosti stranog suda, te sporazum o nadl. suda RH

bar 1 strani državljanin ili pr. osoba sa sjedištem u inozemstvu

bar 1 stranka državljanin RH ili pravna osoba sa sjedištem u RH

ako nema isključive nadl. suda RH

* NEDOPUSTIVOST SPORAZUMJEVAJH STRANAKA za: 1. pojedine brač. sporove (61.-63.)

(čl. 61.-70. ZRSZ)

2. patrilinetske ili materin. sp. (64.-65.)
3. sporove o čuvanju, godizanju i odgoju djece (66.)
4. spor. o zak. uzdržavanju djece, te bračnih dugova i bivših brač. drugova (67.-68.)
5. pravne stvari za razl. osobna stajnja i odnose između roditelja i djece (69.)

odr. obiteljski odnosi →

Spozrazum o met. uadl. ima procesuiranu karakter

* **PREŠUTNA PROROGACIJA** met. uadl.

- kada jedna stranka pokrene postupak pred sudom neke države koji nije međunarodno nadležan, a dr. stranka pristupi sudu i upusti se u spor bez isticanje prigovora o nedležnosti suda

→ presetni pristauk tuženike : 1.) ako je podnio prigovor na tužbu tj. na platni natog, a nije osporio uadležnost
2.) ako se upustio u raspravu

* **o uadležnosti za APATRIDE**

- kriterij **PREBIVALIŠTA**

* **o uadležnosti za sporove protiv HRV. DRŽAVJANA UPUCENIH NA SUDBU Ili NA RAD U INOZEMSTVU** (sigurnost dr. drž. RH)

→ uadl. suda RH ako su oni imali prebivalište u RH

* **Spori o izvanugovornoj odg. za štetu + spori protiv zajednica osiguranje i uadl. u odg. i v. u odg. i regresnim zahtjev.**

→ uadl. sude RH p. (čl. 46, 50, 51. i 52.) ili **AKO JE ŠTETA nastala na teritoriji RH**

- opća uadl. (prebivalište, boravište i sjedište)

- presetna prorogacija

- apatridi (prebivalište)

- državl. RH upućeni na odg. ... (imati prebivalište)

* **Sporovi o IMOVINSKOPR. Zadržavanje** (SUSPODIZNA primjena)

→ uadl. sude RH → ako se na teritoriji RH ualazi imovina tuženike ili predmet koji se traži tužbom. (forum patriae) **KRITERIJ IMOVINE**

+ sporovi zbog obveza nastalih za vrijeme boravka tuženike u RH

* **o uadl. HRV. suda u sporovima protiv osobe kojoj je SJEDIŠTE u INOZEMSTVU**

uvjeti : 1.) tužena osoba mora imati ne području RH svoje **PREDSTAVNIŠTVO** ili **ZASTUPNIŠTVO** ili **SJEDIŠTE** tuzke kojoj je povjereni obavljanje njegovih poslova

2.) da su **PREDMET SPORA** obveze koje su nastale u Hrvatskoj ili se moraju izvršiti na području RH

* **ISKY NADL. sude RH za sporove o nekretnuacima u RH** (forum rei sitae)

1. sporovi o pravu vlasništva i dr. stvar pravnica ne nekretnim

2. spor. zbog ometanja posjede na nekretnim

3. sporovi iz odg. obvezopr. okose u svezi s nekretnuacima (zakup, uojam, uporaba stane, ... + pol. prostor)

* **NADL. HRV. SUDA u SPOROVIMA o IMOV. ODNOŠNA DRAC DRUGOVA**

→ za imovina u RH → ako tužitelj u vrijeme podnošenja tužbe, ima prebival. ili boravište u RH (kad tuženik reuue prebiv. u RH)

→ ako se veći dio imovine ualazi u RH

→ i x imovini u inozemstvu sauo ako tuženik pristane

18. OSTALE ODREDBE: litispundenaja, aktorska kavcija, perpetuatio iurisdictionis, ...

(Postupak)

* **STRANAČKA SPOSOBNOST** (S.S.) → svojstvo dr. subjekta da može biti nositelj procesne pravice i dužnosti.

→ Za S.S. u međunarodno uvezino domovinsko pravo (lex patriae) fizičke osobe

→ Za S.S. pravne osobe → pravo države po kojem je ona osnovana, a ako stranu sjedište ima u dr. državi i po pravu te dr. drž. imenu pripadnost

* **PARNIČNA SPOSOBNOST** → svojstvo dr. osobe da s procesnopravnim učincima poluzi u procesne radnje u parnici

↳ domovinsko pravo (lex patriae) - za fiz. osobe

Ako nije parnično sposoban prema svom domov. pravu, a parnično je sposoban prema in. pravu, MOŽE sam poduzimati radnje u postupku, ako to želi.

Zak. zastupnik tog stranog državljanina može poduzimati radnje u postupku samo dok strani državljanin ne izjavi da sam pravnice vaterije parnice.

* **LITISPENDENCIJA** → da se o istoj ^{pravnoj} stvari ne može istovremeno voditi postupak pred dvjema sudskim tijelima. (postupanje parnice pred stranim sudom)

- sud RH prekinut će postupak NA ZAHTEJ STRANKE, ako je u tijeku spor pred stranim sudom u istoj pravnoj stvari i između istih stranaka: ako →

- 1.) je prvo (ranije) pred stranim sudom pokrenut postupak u vezi s tim sporom
- 2.) ako je riječ o sporu za čije sudenje NE postoji ISKLUČIVA NADLEŽNOST suda RH
- 3.) postoji UZAJAMNOST (da se i u stranoj državi prekida postupak)

→ SUD NEĆE ODBACITI TUŽBU → nastavak tog prekinutog postupka rezultirao će o rezultatima sudenja pred stranim sudom. i da li će se strane odluke moći priznati u RH

* **PERPETUATIO IURISDICTIONIS** (ustaljevanje međunar. nadležnosti)

- Za ocjenu nadležnosti suda RH značajne su ODREDBE koje postoje u inijemu kad parnica počinje teći.

- Ako je tvoj sud bio nadležan u inijemu prekratanje parnice odoje nadležan i dalje jer su materijalno promjenjive okolnosti irelevantne.

(EKONOMIČNOST I PRAVNA SIGURNOST!)

* Priznanje procesnih prava strancima ne znači da su oni u svemu i potpuno izjednačeni s domaćim državljanima. Stranci mogu biti u nepovoljnijim položajima u 2 slučaja: 1. kada je tužitelj stranac dužan na zahtjev tuženike osigurati parnične troškove (AKTORSKA KAVCIJA)

2. ako se strancu (ne) priznaje odobrovanje od plaćanja

AKTORSKA KAUCIJA (osiguranje pamićnih troškova)

- zahtjev tuženika za davanje osiguranje (u pripremanju ili prilikom rasprave) → obaveza da može tržiti osigur.
- tužitelj strani državljanin ili apatrid (bez preb. u RH) odlik
- dužnost davanje kaucije osigur. par. troškova (u ugovoru i dr. prilikom) STRANO

STITI INTERESE TUŽENIKA ZBOG OTEŽANE NAPLATE TEŽIŠKA POSTUPKA

- IZNIMKE kad tuženik uopće nema pravo na osiguranje par. troškova:
  1. ako je stranac tužitelj iz države u kojoj ima državljanin mira dužni staviti osiguranje (uzajamnost)
  2. ako tužitelj u RH uživa PRAVO AZILA
  3. ako se ^{tuženik} zahtjev stiče na potraživanje tužitelja iz ugovornog radnog odnosa u RH
  4. ako je riječ o bratim sponovima, ustranjanje otmara, i zak. uzdržavanje
  5. - / - o uvjetnicij i' čekarog tužbi, prohtuhoi i' i' davanju plating naloge

→ o zahtjevu za osig. par. trošk. odlučuje sud RJEŠENJEM (iznos, rok, posljedica)

ako se da suvratiti tužka poručene aludao dr. lijeke

SIROMAŠKO PRAVO

ovo pravo na oslobođenje od plaćanja pamić. troškova nije stavio na potraživanje istim uvjetima kao i domaćim državljanima → staviti se uzajamnost

- uzajamnost nije uvjet ako strani državljanin ima prebivalište u RH
- apatridi (ne prebiv u RH) → pravo na oslobođenje od p.t.

V. GLAVA PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH ODLUKA

(M. konv. su primarno ugrađeni BESZ - supsidijarno)

razlozi ekonomičnosti i pravne sigurnosti traže da se međusobnim odlukama prizna pravno djelovanje i izvan granice države u kojoj su donesene (uglašavanje suverenosti)

DRŽAVNA ODLUKE ↔ DRŽAVNA PRIZNANJA

Z OSNOVNA SUSTAVA POSTUPKA SA STRANIM ODLUKAMA:

1. SUSTAV REVIZIJE → neograničene kontrole strane sudske odluke, mogućnost izmjene odluke
2. SUSTAV OGRANIČENE KONTROLE → prihvata ga RH
  - ↳ ispituje se jesu li ostvareni predviđeni uvjeti za priznanje i izvršenje str. sud. odluke (formalne strane odluke) i uvezina protivnost s domaćim javnim poretkom
  - ilaska konv. o građ. postupku
  - Bečka konv. o građ. odgovornosti za nukl. štete
  - konv. o građ. odgov. za štete uzrokovane zagotavljanjem naftom

20. prije nego pr. ne sili države da priznaju strane odluke, nego o tome države samostalno odlučuju.

→ strana sudska odluka izjednačuje se s odlukom suda RH i ima pravni učinak u RH samo ako je prizna sud RH

→ priznata strana sudska odluka od hv. suda tretira se kao domaća sudska odluka. (asimiliranje strane sud. odluke u domaći pravni poredak)

"STRANA" → svaka odluka koja potječe od tijela (organa) strane države tj. stranog suda ili dr. tijela, bez obzira na mjesto gdje je odluka izdana.

→ priznaju se samo strane odluke donesene u GRADANSKIM STAVIMA

→ po hrv. pravu se priznaju PREDMET REGULIRANJA strane odluke (koje su odluke potrebne za priznanje) → ako se njome reguliraju odnosi predmetni u čl. 1 ZSPZ

→ PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANE SUD. ODLUKE:

1) POZITIVNE → pretpostavke PRAVOMOĆNOSTI strane sud. odl. (podnostiti zahtjev → potvrdu o pravomoćnosti)

2) NEGATIVNE: a) pravda procesnog uč. SASUŠANJA STRANAKA odnosno PRAVNI NE OBSTACI (neuvjerenost sudjelovanja u postupku zbog nepravilnosti)
b) poziv, tužba ili izjave nije osobno dostavljene

↳ sud pazi na PRIGOVOR STRANKE

2. isključiva nadležnost suda ili dr. tijela RH (pazi ex offa)

IZJAVLJENJE: u budućim sporovima → ako sam tuženik traži priznanje takve odluke ili ako to traži tužitelj, a tuženik se tome ne protivi

3. u istoj stvari postoji već donesena domaća pravomoćna odluka ili u RH postoji već primata neka dr. strana sud. odl. koja je donesena u istoj stvari

"PRIOR TEMPORE POTROJINE"

LITISPENDENCIJA nema značenje negat. pretp. nego je samo razlog za ZASTOJ odnosno PREKID postupka priznanje strane sud. odluke i to do pravomoćnog okončanja parnice.

4. javni poredak (sud pazi ex offa)

↳ ako je protivno u njemu kada se odlučuje o vrijednom priznanju - suprotnost javnom poretku (poštovanje samo temeljnih nač. proc. prava)

↳ nepistranost suda, ishodišne odluke ne dolaze u vidu, prav. ne žalbi, jednakost pred tijelima primjena, diskriminacijski npr. prema izvanstr. djaci, rozl. diskriminacije.

5. nepostojanje UZAJAMNOSTI (diplomatsto, zakonsko i faktično; formalna

i materijalna)

- dovoljna je i faktična uzajamnost

- relevantan je trenutak kada se odlučuje o priznanju

+ Uzajamnost nije uvjet:

1) za odluku donesenu u bračnom sporu

2) u patent- ili materijal. sporu

3) ako priznanje ili izvrš. traži hrv. državljani